

SAMARBETET HÅLLBARA VÄTTLEFJÄLL

Välkommen

till Samarbetet Hållbara Vättlefjäll

I denna skrift kan du läsa om det spännande och långsiktiga samarbetet för Hållbara Vättlefjäll som utvecklats mellan 2020-2024

Fjället är ett av Göteborgsområdets största och mest besökta friluftsområden. Det spänner igenom Ale, Göteborgs och Lerums kommuner med ett stort naturskyddsområde och en mosaik av sjöar och vattendrag.

Engagerade föreningar, företag, förvaltningar och myndigheter har i samverkan tagit fram handlingsplaner och arbetssätt i det som kallas Samarbetet Hållbara Vättlefjäll.

Hoppas du kan inspireras av denna guide som innehåller rapport, metodstöd och summering av handlingsplanerna.

Välkommen att delta i stort eller smått i samarbetet Hållbara Vättlefjäll!

02

Visionen om Hållbara Vättlefjäll

Hållbara Vättlefjäll inspirerar till nya samarbetsformer som bidrar till en öppen, jämlik och socialt hållbar plats för aktörer och besökare.

Fokus i samverkan är friluftsliv, hälsa, idrott, lärande och naturturism, liksom att natur- och kulturmiljöerna bevaras, restaureras och utvecklas.

Samarbetet är robust, sammanhållet och långsiktigt. Det skapar engagemang och mod att tänka nytt i medskapande mellan besökare, föreningsliv, företag och offentliga förvaltningar. Vi samarbetar för ömsesidig nytta och hållbarhet som också bidrar till arbetsmöjligheter, inkludering och integration.

Innehåll

02 Välkommen till samarbetet Hållbara Vättlefjäll

04 Så här samarbetar vi

08 Metodbank

10 Handlingsplaner 2024 – 2030

11 Bakgrund och framtid

Länsstyrelsen
Västra Götaland

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Västkuststiftelsen

Tikitut
Tjänstgöring i Västra Götaland

Europeiska unionens flagga
LEADER
LÄNSSTYRELSEN VÄSTRA GÖTALAND

Förankrings- och handlingsplansarbete för Hållbara Vättlefjäll finansierades med LEADER medel, samt med processstöd av Västra Götalandsregionen.

Så här samarbetar vi

Process och organisation

Det är mycket spännande och konkret som sker i processen.

Vi gör det enkelt att samarbeta genom att vi lär känna varandra och varandras områden.

Vi fokuserar på att förenkla och förbättra information och kommunikation mellan alla aktiva.

Det bidrar till bättre förankring och kunskapsunderlag för att arbeta med gemensamma handlingsplaner.

Detta underlättar insatser som gagnar natur, människor och kultur.

Det hjälper också förvaltningar, ideella krafter och företag att förstå och planera sin verksamhet på fjället.

Engagemang och initiativ

I våra handlingsplaner är vi ense om att arbetet är en öppen, konkret, engagerande och inkluderande process.

Kompetens och initiativkraft uppmuntras att växa fram underifrån utifrån behov och önskemål.

Många verksamheter på och runt Vättlefjäll har inte haft kännedom om varandra. I arbetet har vi därför velat inspirera och engagera fler parter att delta i samarbetet.

Inte minst gäller det boende och besökare i alla åldrar runt fjället, men även markägare, jägare, djurhållare m.fl.

Samverkan

På Hållbara Vättlefjäll samverkar många olika organisationer; föreningsliv, näringsliv, förvaltande organisationer, kommunala förvaltningar och myndigheter.

En kreativ process för lokal platsutveckling

I samarbete och process har vi använt en metod från Västra Götalandsregionen för lokal platsutveckling.

Metoden bygger på samverkan och engagemang hos alla inblandade där olika roller och ansvar fördelas mellan alla parter. Metoden behöver inte följas i alla steg utan kan växla mellan momenten utifrån behov.

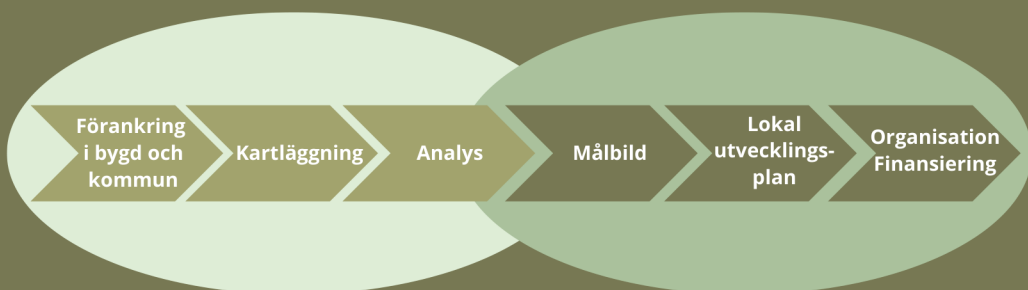
Alexandra Skog & Spis

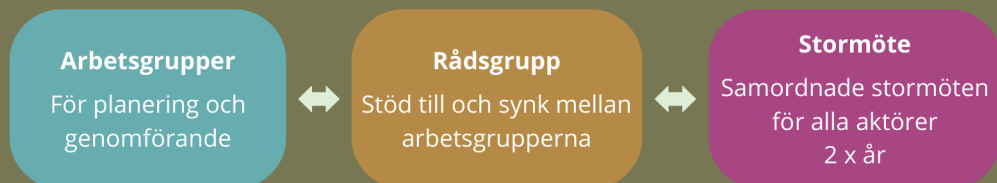
”Det är väldigt hoppfullt och lovande att det nu finns gemensamma mål mellan ideella krafter, företag och offentliga organisationer för samarbetet Hållbara Vättlefjäll.

Det är därför viktigt att vi får till en fungerande organisering av samarbetet med fokus på konkreta och praktiska initiativ.

Bra att få med fler i processen och samarbetet. Något som kan både gagna verksamheter, besökare och aktörer liksom natur och kulturvärden.”

Organisation

Arbetsgrupperna

Inspirerande och inbjudande

Syfte: Det grundläggande och löpande arbetet bedrivs genom arbetsgrupper med olika fokusområden.

Självständighet: Grupperna är självständiga och fattar beslut om initiativ, planer och genomförande.

Roterande ansvar: I grupperna har alla roterande ansvar på sina möten.

Öppenhet: Grupperna är öppna, involverar fler och engagerar brett.

Nya grupper: Nya grupper kan bildas utifrån behov och efterfrågan.

Lyhördhet: Grupperna är lyhörda så att alla kommer till tals, uppmuntrar till nya förslag och har fokus på framtids och utvecklingsfrågor.

Bred förankring: Grupperna rekommenderas engagera och involvera personer och organisationer med olika intressen och ansvar. Inte minst ungdomar och boende runt fjället.

Metodiskt: Arbetet bedrivs lugnt och metodiskt – inte allt på en gång utan ett steg i taget.

Information: Information om vad som beslutas och gjorts förs vidare till övriga grupper och till allmänhet på ett enkelt sätt.

Stödjande rådsgrupp

Syfte: Rådsgruppen stödjer och synkar mellan arbetsgrupperna.

Roterande ansvar: Gruppen roterar ansvar i att sammankalla och planera.

Rådsgruppen består av: Deltagare utsedda av arbetsgrupperna.

Överblick: Har fokus på helhet och övergripande frågor.

Stormöten: Planerar och bjuder in till stormöten två gånger per år.

Stormöte två gånger per år

Syfte: Att dela erfarenheter, informera och utveckla samarbetet, samt involvera fler aktörer och fira framgångar.

Brett deltagande: Deltagande från alla aktörer samt kommunerna Ale, Göteborg och Lerum och andra förvaltningar och myndigheter.

Värdskap: Roterande värdskap mellan representanterna i rådsgruppen.

**Bengt
Scoutkåren
Göta Lejon,
Trollsjönäs**

”Jag tror att det är väldigt viktigt att få

med många olika aktörer i samverkan. Markägare och jägare är viktiga intressenter som vi behöver nå. Jag bidrar gärna med ett långvarigt perspektiv med kännedom om Vättlefjäll. Jag tror mig ha viss förståelse för aktörer och intressenter och deras ställningstagande och synsätt.”

Kommunikation

När vi använder ett enkelt och effektivt sätt att kommunicera i samarbetet sprids kunskapen hos fler. Vi får bättre underlag, det underlättar och resultaten kan bli bättre.

Hur gör vi det enkelt och effektivt?

- Vi använder en digital anslagstavla för alla aktörer och organisationer som deltar. <http://vattlefjall.skaru.se>
- I olika frågor som dyker upp i samarbetet är det lätt att ta direktkontakt med den frågorna berör.
- Arbetsgrupperna sammanfattar information enligt förenklande mallar som mailas ut efter varje möte till övriga grupper.
- Rådsgruppen sammanfattar denna information och skickar 4 gånger per år ut ett nyhetsbrev utifrån en mall. Två av dessa görs efter varje stormöte och kan spridas externt.
- En gemensam hemsida för Vättlefjäll finns via Tikikut.

Metodbank

Här kommer några exempel på metoder vi har använt genom åren för att samla idéer, sprida kunskap och fatta beslut. Ni hittar mer om dessa på www.tikitut.se/hallbarvattlefjall/metodbank eller i QR koden här på sidan. Det finns även fler metoder på andra sidor om man är intresserad.

1 Inkluderande möten- dela kunskap & fatta beslut

Möten kan ha olika syfte och form och är viktiga för grupprocesser, erfarenhetsutbyten och beslutsfattande. Här ger vi förslag på hur möten kan struktureras och vilka element som är viktiga för att varje deltagare ska känna sig inkluderad och välkommen för att kunna delta och bidra.

2 Kunskapsjakten – hitta lösningar

Kunskapsjakten är en metod för att på ett konstruktivt sätt tillsammans bearbeta och lösa utmaningar inom ett specifikt område där gruppens gemensamma kunskaper och erfarenheter tas tillvara.

3 NowWowHowCiao – prioritera

Det här är en strukturerad och effektiv process för att utveckla idéer eller lösningar. Genom att använda denna metod kan man få en bred uppsättning perspektiv och förslag som kan stärka beslutsfattande och kreativa processer.

Metodbank

4 Fish bowl – reflektion

Metoden Fish bowl främjar en öppen och respektfull diskussion som kan leda till djupare insikter, nya perspektiv och bättre gruppdynamik. Den informella atmosfären som skapas bidrar till att öka deltagarnas engagemang och delaktighet.

5 World Cafe – samlade idéer

World Café är en metod som främjar dialog och samarbete i både små och stora grupper. Den är flexibel och kan användas för en mängd ändamål som t ex kunskapsdelning, relationsskapande, utforskande av frågor och sökande efter innovativa lösningar. Metoden bygger på att dra nytta av gruppens samlade kunskap och erfarenheter.

Formatet är mycket enkelt och påminner om hur vi människor naturligt betar oss vid fikapauser under en traditionell konferens, dvs. vi väljer vilka vi vill prata med och vad vi vill prata om.

6 Bra och mindre bra – utvärdering

Det här är en metod för utvärdering där deltagarna både får reflektera själva och ge återkoppling till varandra över det som hänt. Den kan användas t ex efter ett evenemang eller ett möte. Resultaten kan användas för att ge alla möjligheten att uttrycka sig, vara delaktiga i processen och förbättra nästa sammankomst med konkreta förslag.

Handlingsplaner

En historisk händelse med gemensamma prioriterade mål för Vättlefjäll för 2024 – 2030.

Genom stort engagemang i 2 1/2 år har prioriteringar av mål och handlingsplaner tagits fram.

Det är ett levande dokument som kompletteras och justeras av arbetsgrupperna och stormöten.

Här nedan är en sammanfattning.

Andreas
Kultursamordnare
Ale kommun

“Det ligger i mitt uppdrag att samordna kulturfrågor.

För mig är det viktigt att vi håller samman kultur- och naturvårdsfrågorna.”

Övergripande mål

- Utveckla arbetsgrupperna
- Stormöte två gånger per år
- Gemensam hemsida / plattform

Mål för friluftsliv, leder, besöksmål

- Samarbete med bostadsbolagen
- Eldplatser och upplevelsepaket
- Uteklassrum
- Utveckla leder mellan kommunerna för vandring cykling och ridning.

Mål för Hållbar friluftsliv och folkhälsa

- Organisation för gruppen
- Gemensamma städdagar: Håll Vättlefjäll ren
- Skapa motivation för ansvar

Mål för natur och kultur

- Informationsskyltar
- Plan för ideella krafter
- Skogsbete
- Naturrum
- Hyggesfritt skogsbruk

Se Hållbara Vättlefjälls handlingsplaner på www.tikitut.se/hallbarvattlefjall

Fyra arbetsgrupper har bildats

1. Ledutveckling
2. Hållbar friluftsliv och folkhälsa
3. Natur och kultur
4. Rådsgrupp – stöd och synk.

Fler kan bildas vid behov

Aktiviteter planerade för 2024:

Två stormöten genomförs
Vårstäd med skolor
Kanut- och vandringsled för blandgrupp av rullande och gående personer.

Bakgrund och framtid

Vättlefjälls betydelse som friluftsb-, kultur- och naturområde har ökat markant i Västsverige .

Exempel: O-ringen, världens största orienteringstävling arrangeras på Vättlefjäll 2026.

Fjället uppskattas ha mellan 150 000 - 250 000 besökare per år.

Ca 140 000 personer bor i områden på och runt fjället.

Samarbetet har sin tydliga bakgrund i ett ökande behov av bättre samplanering och gemensamt genomförande i flera frågor.

Famtiden i samarbetet

Samarbetet underlättar att ta tag i framtids- och utvecklingsfrågorna för hela fjället över kommungränserna.

Fler personer, aktörer och organisationer kan inspireras och lättare engagera sig i arbetsgrupper och konkreta initiativ och samarbeten.

Linus
VD Väst kuststiftelsen

”Jag har blivit positiv överraskad av samarbetet Hållbara Vättlefjäll som har lyckats att samla så många olika aktörer från olika samhällssektorer och tre kommuner.”

Så här har det gått till

- 2018 – Förarbete av olika aktörer
- 2020 – Brett inledande dialogmöte
- 2021 – Samordningsmöten
Gemensam projektansökan till Leader med avsiktsförklaringar från 13 organisationer som beviljades. Ideellt driven processledning och stormöten.
- 2022 – Omfattande nätverksarbete och många planerings och ledningsmöten. 45 djupintervjuer. 3 stormöten och 13 arbetsgruppsmöten.
- 2024 – Gemensamma visioner och långsiktiga handlingsplaner har tagits fram som nu ligger till grund för det fortsatta långsiktiga samarbetet.

Vättlefjäll

Vättlefjäll är i sin helhet ca 5 000 hektar och omfattar delar av Ale, Göteborg och Lerum. I detta område ligger Vättlefjälls naturreservat som omfattar 2 361 hektar

150m övH
330 Ha vatten

Granne med Vättlefjäll är bl.a. Angered i Nordöstra Göteborg . Angered är den tredje mest tätbefolkade tätorten i Sverige. Den är också den största tätorten i Sverige som inte är sin kommuns centralort.

Surtesjön
1,02 kvKm
93m övH

I utvecklingsarbetet har följande aktörer deltagit i olika grad:

Förening för lokal utveckling (Tikitut community-based tourism), Västkuststiftelsen, Länsstyrelsen, Västra Götalandsregionen, Ale kommun Kultur och fritid, Lerums kommun – Näringslivsutveckling, Göteborgs Stads a–Stadsmiljöförvaltning, – Explateringsförvaltning, –Idrott & Föreningsförvaltningen, Socialförvaltningen Nordost föreningsstöd, Göteborg & Co, Björnsjöås Vildmark AB, Friluftsförbundet – lokalavdelning Göteborg Lärjedalen, Björnsjöbackagård, Skog & Spis AB, Pevon Ecotourism, Utmark Sverige, Naturskyddsföreningen i Ale, Bergum–Gunnilse Utveckling, Vägen ut! Koopertiven, Lärjeåns Kök & Trädgårdar, Scouterna Trollsjönäs (Göta Lejons scoutkår), Gårdstensbostäder, Bostadsbolaget, Poseidon, Rosa Huset – Scouterna i Lövgärdet, OK Alehof, Naturskyddsföreningen Göteborg Skogsgruppen, RTP–Personskadeförbunden Göteborg, Göteborgs ornitologiska förening, RBU–Rörelsehindrade Barn och Ungdom, Angeredsnaturbrukscentrum.

I projektledningen har ingått: Länsstyrelsen, Västkuststiftelsen och Västra Götalandsregionen och Tikitut community-based tourism (projektägare).

En liten sägen Storlorrmen och djävulen:

När gud hade skapat alla djuren och fåglarna så lätt han djävulen göra en. Det blev storlorrmen. Djävulen blev så till sig att han glömde sätta ben på storlorrmen. Fågeln flög iväg och djävulen upptäckte sitt misstag. Iliken kastade han benen efter storlorrmen men han kastade inget vidare så benen fastnade alldeles för långt bak. Därför har fågeln svårt att röra sig på land. Men i vattnet rör den sig väl. Den kan fiska på 50 m djup och vara under vattnet i 3–4 minuter.

Källa: Fågelfestivalen, Naturskyddsförening

Klockgentianan och blåvingen:

Den starkt hotade växten klockgentianan växer på Vättlefjäll. Växtens blå blommor är värd för den också starkt hotade lilla fjärilen alkonblåvinge. I Sverige lägges fjärilens sina ägg uteslutande i klockgentianans blomma. När larven kläcks adopteras den av myror som bär larven till sin stack. Larven "luktar" som myrorerna och blir matad av myrorerna fram tills den blir fjäril. Som fjäril försvinner "lukten" och alkonblåvingen får skynda sig ur myrstacken för att inte bli uppäten.

Källa: artfakta.se